

Locuina'ta Redactorului

si

Cancellaria Redactiunii

e in

Strata' tragatorului (L5-
vészetosa), Nr 5.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decata numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii.”
Articlii trasiti si nepublicati se
voru arde.

Prețulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru inserțiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa'a tim-
brale pentru șesee-care publica-
tiune separatu. In loculu deschiu
30 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 9. martiu, 1871.

La desastrele ce copleșira nefericit'a Franca, ai eră se se adanga si calamitățile resbellului civil. Omenii desordinei, in a carora inimę pasiunile chiaru si in aceste supreme momente au innecat patriotismulu, incercara a rescolă populu in Paris. Temerea eră mare că desordinea va luă dimensiuni mai mari, nu numai in capitala, ci că se va estinde si a supr'a țierei. Scirile electrice mai prospete inse ni dau sperare că spietetele se voru alinā. — S'a facutu manifestatiuni agomotose pre bulevarde si pre piat'a Bastillei si violintie s'a comis in mai multe locuri a supr'a „spadșitorilor pacii“, noulu nume datu agentiloru politiei municipale, dar' aceste desordini, urmari alle neincederii, ce respandescu nesce agitatori fora sufletu, n'a degeneratu inca in conflicte sangeroase.

In mas'a poporatiunii se produce reactiune in favorea ordinii. Mai multe batallione alle guardiei nationale a cerutu a li-se da tunurile cari se luase luni a trecuta de pre piat'a de Vagram, — altii subscriu protestatiuni contr'a uneltiriloru comitetului centralu republicanu, care se pare a scormoni agitatiunile. Generalulu Aurelles de Paladines fū numitu prefectu (comandantu) superioru guardiei nationale de Secuan'a, ęra Roger du Nord, capu allu statului majoru. Amendoi, bine că innaintati in vresta, sunt forte energici si ar' respunde chiamarei daca n'ar' fi vorb'a decātu numai de a introduce disciplina severa in batallionele assiediate sub autoritatea loru, dar' guardia nat. lu esarmat'a regulata, si mai alesu guardia nationala de Paris. Alegera prefectului einu e numai cestiune de disciplina ci de politica, in fruntea ei trebuescu a se pune barbati cari se bucura de simpatiele si de increderea ei, ceea ce nu se prea crede despre gener. Aurelles de Paladines, că ci dinsulu este charu antipodulu sentiminteloru de cari e inimata marea majoritate a guardiei nat. de Paris, deci e temere că d'in numirea lui voru rezultā mari difficultati pentru dinsulu si incurcature pentru guvernulu.

Resolutiunea arduarii nationale, prin carea s'a proclamatu detronarea lui Napoleon III. si a dinastiei sale, se va afige in tote comunitatile Franciei. Ex-imperatulu, precum dıce unu comunicatu allu diuariului „l'Observer“ d'in Londonu, nu va face apellu in contr'a condamnariu sale, cellu pucinu acum nu, ci va sta in acceptare, tenendu-se la dispositiunea poporului francesu, a carui-a vointia, dıce că au executatu-o si crede că i-se va face dreptate. Ex-imperatulu este prea betranu d'a mai potē acceptā pana candu i s'ar' potē face dreptate. D'insulu au avutu nenorocirea d'a fi fostu pururea insielatu prin lasitatea vendiatoriloru cātu si prin ultr'a-zelulu credintiosiloru. Deputatii corsicani i-a facutu cellu mai reu servitiu prin portarea loru in adunarea nat. la Bordeaux. Faceau mai bine daca taceau.

S'a vorbitu multu despre memorandumulu ce guvernulu (regenti'a) Serbiei ar' fi datu innaltei Porte, aretandu necesitatea de a pune Bosni'a si Ertiegovin'a sub administratiunea Serbiei. Ide'a acestei annessiuni este vechia la Serbi, repausatulu principe Mihailu, cu ocasiunea petreceriu sale la Constantinopole, facuse, fora de succes, nescari descoperiri in asta privintia. Agentulu Serbiei, D. Cristiciu, pote că se aiba instructiuni de a pipai de nou intentiunile Porte, relativu la annessiunea conditiunata a celloru doue provincie slavice, dar' pana acum nu s'a facutu nici unu felu de propusetiune, nici fū presentatu vre unu memorandumu pentru a face se se accepte combinatiunea, la carea de altmintrea poterea suzerana e decisa a oppune unu refusu absolutu. Noi suntemu de parere că de sf nu s'a facutu pana acum pasii in asta cestiune de mare importantia, nu urmedia că nu se voru face, d'in contra, incurcaturele Porte au se se inmultiesca pre dı ce merge. — Relatiunile intre Turci'a si Greci'a nu sunt preamicabile si daca Muscalulu va incepe a suflā in spudia, foculu se va aprinde acusi in Orientu.

Sermanulu Pio Nono, infascinat de uritios'a banda a jesuitiloru, au tienutu in cellu d'in urma consistoriu secretu, una allocutiune impregnata de flosculi invecchiti, tociti si zelotici. Ni vine aminte canteculu „O lume, lume!“ Ponteficele in man'a jesuitiloru, au devenitu aperiatorulu tottororu causeru morte. D'insulu lupta alaturea cu despotii cei fora de inima, cari esplotedia poporele loru numai pentru scopuri de imposite si resbelluri. — condēma sciintia si cultur'a luminatoria si se pune, unde numai pote, in callea prosperariu liberaliloru institutiuni de statu. — S. Sa deplange resbellulu prusso francesu. Effina locutiune! Insu-si Bismarcu ar' potē se planga — vedi bine cu lacrima de crocodilu — fora ca se compromita principiile sale. Inse daca capulu cristinetatii catolice semte necesitatea de a-si esprime judecat'a a supr'a affaceriloru lumesci politice, ar' fi trebuitu ca se dechiare francu de care parte, dupa convingerile sale, este dreptulu si umanitatea. Dorere, noi avemu cauza de a ne teme, că simpatiele jesuitiloru se plēca in partea Prussianiloru pentru că acesti domni, acolo se sentiescu mai bine, unde libertatile, umanitatea curata si dreptulu poporeloru se calca in petiore. Scirile mai noue spunu că unu cardu de austriaci catolici (44 insi) strenguesce prin Rom'a, probabilmente cu scopu de a rogā pre Ponteficele, că se afurisesca si mai reu, legile fundamentali alle statului, de cātu o facuse cu occasiunea promulgariu legiloru confessionali. Cur'i romana n'a uitatu nemica, n'au invetiatu nemica si remane incrustata in traditiuni ruginite, si de inoimiu daca mai este capabile d'a inteneri in spiretulu timpului estu nou.

Camer'a reprezentatoriloru Ungariei.

Siedinti'a de la 7. mart, 1871.

Siedinti'a se deschide la 9 ore a. m., sub presidiulu ordinariu alu presiedintelui Paulu Somssich. — Dupa verificarea procesului verbalu alu siedintei precedinte, se presinta mai multe petitiuni, cari se transmitu comisiunii petitiunarie.

Ioanu Kiss presinta in numele sēu si in alu altoru noue deputati unu proiectu de resolutiune, dupa care guvernulu este invitatu a primi in estra-ordinariulu bugetulu ministrului de comunicatiune una suma proportiunata pentru ajutorarea locuitoriloru damnificati prin esundările d'in acestu anu. — Proiectulu se transpune comisiunii financiare.

Ioanu Vallyi interpelleza pre ministrulu comunicatiunei daca este aplicatu a intrebuintia in cursulu acestui anu d'in subventiunea de 400,000 fl. votata iudectiuniloru una suma corresponsidietoria pentru sustinerea sioseleloru de 34 mile d'in comitatulu Satumare, si daca are de cugu a primi intre drumurile de statu si sioselele d'in comitatulu Satumare, cari curgu paralelu cu călile ferate?

Iosifu Szaplanczay interpelleza pre ministrulu justitiei, daca are cunosciintia că autoritatea ces. reg. d'in Bud'a esercita contr'a legei iudectiune si a supr'a militariloru concediati, că sentintiele acestei autoritati se esecuta si de tribunalele d'in țiera, si că numit'a autoritate militaria aduce sentintie si in processe de ale militariloru contr'a personelor civile, mai de parte daca voiesce a se informā in acēsta privintia si a face despusetiuni ca se se respecteze legile?

Interpellatiunile se voru comunicā ministriloru concerninti.

Dupa ace'a camer'a trece la ordinea dılei: desbaterea generala a supr'a bugetulu ministrului pentru aperiarea țierei.

Fridericu Harványi cetesce raportulu comisiunii financiare relativu lu bugetulu d'in cestiune, d'in care estra-gemu urmatoriele date, computandu-se intre aceste si bugetulu suplementariu: Recerintiele ordinare sunt preliminate cu 5,548.678 fl., pensiunile cu 10.000 fl., si recerintiele estra-ordinare cu 2,373.237 fl.; afara de aceste se voru mai primi in bugetulu de pre anulu acestu-a doue milioane florini, remasi d'in cele 5 milioane votate in anulu 1870. — Infanteri'a de honvedi a constatu in anulu 1870 d'in 79.376 fetiori cu 1384 cai, si cavalleri'a d'in 5312 fetiori cu 4500 cai; inse in anulu acestu-a infanteri'a va consiste d'in 122.310 fetiori, cu 1640 cai, si cavalleri'a d'in 5472 fetiori cu 4800 cai.

Ignatiu Helfy, deschidendu desbaterea generala, dıce că honvedii de asta-di sunt numai invalidi; guvernulu se observe una politica nationala, si atunci veteranii si adeveratii honvedi ęr' se voru inolā in șfurile acestei armate. In fine oratorele cere inmulturea armatei de honvedi.

Iulu Benedek dechiara, ca pericululu, de care e amenintata Ungari'a in ostu, pretinde perfectiunea armatei ungurescu pentru aperiarea țierei; oratorele cere ca legea pentru aperiarea țierei se se esecute cu energia si ca cu privire la numirea oficeriloru se se observe una procedere mai buna; de altmintrelea accepteza bugetulu d'in discutune.

Gabrielu Várady, vorbindu despre cestiunea Ludiviceului precum si despre defectele sistemului de innaintare, presinta urmatorulu proiectu de resolutiune: Consideranda, că in bugetulu comunu de pre anulu 1871 s'au votatu că pensiuni pentru invalidii armatei comune mai bine de 10 milioane florini, ęra pentru invalidii honvedi d'in 1848/9 si pentru veduvele loru, cu cari au fostu casatoriti in 1848, precum si pentru orfanii loru s'au votatu in 1871 numai 400.000 fl., ministrulu pentru aperiarea țierei este invitatu a presintā unu proiectu de lege despre pensiunarea acestoru honvedi. (Aprobare in stang'a.)

Aug. Pulszky, polemisanu contr'a lui Várady, dıce că primesce bugetulu, ęra Ales. Csánády dechiara că pana candu va esiste impacatiunea presente si pana candu honvedii voru portā semne (porteepees) negre-galbine, nu pote votā bugetulu.

Iul. Andrássy nu pote spune nemicu nou a supr'a obiectului, deci se apuca de combaterea antevorbitoriloru d'in opositiune, cari nu dau neci unu banu, nu votedia neci unu ostasiu si cu tote acestea pretindu că guvernulu se urmedie politica de mare-potere. Cātu pentru pensiunile honvediloru d'in 1848, dıce că guvernulu, avendu dreptulu pentru scopuri binefacutorie, a arangiā in totu anulu loteria, va face ast'a si pentru honvedi, de la țiera va aternā că rezultatulu loteriei se se stralucitu. Guvernulu inca doresce că țiera se-si tiena cuventulu facia cu honvedii, de cari trebe se se ingrigesca, dar' nu d'in vistieri'a publica ci d'in ajutorie benevole.

Alb. Németh spriginesce propunerea lui Várady. Dan. Irányi: Ministrulu presiedinte denaturēdia staruintiele opositiunii, carea n'a vrutu ca Austri'a se se incurca intr'unu resbellu cu Prusi'a, ci ca se-si conserve positiunea de mare potere. Guvernulu inse nu si-a implinitu detorintia, neci macaru atāt'a n'a facutu cātu Itali'a si Angli'a, cari protestara contr'a asprimei conditiuniloru de pace impuse Franciei. Pentru acēsta guvernulu si natiunea voru fi odnora responsabile innaintea istoriei. Ostirile de honvedi, dıce oratorulu, nu sunt neci de ajunsu, neci astfelu organizate ca se pota responde trebuintieloru țierei, deci nu votēdia pentru acēsta armata de honvedi neci unu banu, si nu primesce bugetulu.

Colomanu Tisza combatē asertiunile lui Irányi facute cu privire la conduit'a monareiei facia de inchaiarea paci i ntre Franca si Prusi'a. Oratorele inca ar' fi doritu Franciei una sorte mai buna; de asemenea ar' fi doritu, ca Prusi'a se se fia retienutu in estasulu sēu de invingere d'a face ce-va ce contine in sine semburele unu nouu resbelu; dar' e constrinsu a dechiarā, că una intrevinere armata pentru sustinerea intregitatiei Franciei ar' fi desaprobat'o in modu resolutu. — Cu privire la bugetulu d'in cestiune oratorele dechiara că e gat'a a-lu acceptā de basa pentru desbaterea speciale. (Aprobare in drept'a si stang'a.)

Ernestu Simonyi ar' fi doritu ca Ostrunguri'a se se intrevinutu chiaru si cu potere armata contr'a imbucaturii Franciei inca atunci, candu Franca nu eră cu totulu invinsa, si oratorele este totu asiē de convinsu, că conduit'a resoluta a Ostrunguriei nu ar' fi datu ansa la neci unu resbelu, precum nu se indoesce neci cātu e mai putienn, că asta-di, candu ecuilibriulu Europei este forte sguduitu, resbelulu e inevitabile. Cu privire la observatiunile ministrului-presiedinte, că stang'a nu voiesce se voteze neci unu fetioru si neci unu banu pentru armata, inse cu tote aceste ar' dori ca acēsta armata se merge contr'a inimicului, oratorele dechiara, că e in dreptu a pretinde ca militarii, cari estu degi si pre cari trebe se-si sustiena țiera, se aperi interessele statului, si la casu de lipsa se se ia chiaru si offensiv'a contr'a inimicului. (Contradictere in drept'a.) In fine, oratorele dechiara că nu accepteza bugetulu ministrului pentru aperiarea țierei.

Mauritiu Jókai i partinesce parerile lui Tisza, si dechiara, că asertiunile vorbitorului antedecinte i sunt cu totul noue, că-ci le-a auditu prim'a data in acēsta camera.

Procederea vorbitorelui de mai înainte manifesteaza cu totul alte principii, căci într-adeveru acestu-a n'a votatu nici candu vre-unu banu pentru armata. Stang'a na procesu altu cum in acésta privintia, dar' neci ea n'a votatu mediu-locele pentru una lupta ofensiva, ci numai pre acele cari inlesnescu apărarea cu succesu a țierei, la casu candu acésta ar' fi atacata. Trecundu apoi la obiectulu discutiunii dechiară, că contribuiriile benevole ale privatiloru nu sunt de ajunsu candu este vorb'a d'a manifestă recunoștința honvediloru.

In fine camer'a respinge proiectulu de rezoluțiune alu deputatului V r a d y , si trecundu la desbaterea speciale, voteza intregu bugetulu d'in cestiune.

Sedinți'a se incheia la 11½ ore a. m.

Tecstulu preliminariloru de pace.

Diurnalulu oficialu francesu publica urmatorulu tecstu autenticu alu preliminariloru de pace, incheiate intre Thiers, șefulu puterii executive a republicei franceze, Jules Favre, ministrulu afaceriloru esterne si reprezentantele Franciei, de una parte, si intre Bismarck, cancelariulu imperiului germanu si alti trei ministri ai statelor germane de sudu, de alta parte :

„Art. 1. Franci'a renuncia, in favorulu imperiului germanu, la tote drepturile si pretensiunile sale a sup'ra teritoriiloru situate in ostulu fruntariiloru desemnate in punctulu urmatoriu :

„Linia de demarcatiune se incepe la fruntariile nordu-vestice ale cantonului Cattenom, spre marele-ducatu Luxemburg, urmeza spre sudu fruntariile occidentale ale cantonelor Cattenom si Thionville, trece prin cantonulu Briey de-a-lungulu confiniloru vestice ale comunelor Montois-la-Montagne si Roncourt, precum si de-a-lungulu confiniloru ostice ale comunelor Marie-aux-Chênes, St.-Ail si Habouville, atinge fruntariile cantonului Gorze, cari se estindu in lungulu fruntariiloru comunelor Vionville, Bouxières si Onville, urmeza fruntariile sudu-vestice respective sudice ale arrondissementului Metz, fruntariile vestice ale arrondissementului Château-Salins până la comun'a Pellencourt, unde cuprinde fruntariile occidentale si meridionale si urmeza apoi crest'a (com'a) muntiloru d'intre Seille si Mosell'a până la confinele arrondissementului Sarrebourg spre sudu de Garde. Lini'a de demarcatiune coincide aici cu fruntariile acestui arrondissementu până la comun'a Tanconville, unde atinge fruntariile nordice ale acestei comune ; de aici urmeza apoi crest'a (com'a) muntiloru d'intre izvorele riuriloru Sarre-Blanche si Vezouze, până la confinele cantonului Schirmeck, merge de-a-lungulu fruntariiloru vestice ale acestui cantonu, cuprinde comunele Saales, Bourg-Bruches, Cetry-la-Roche, Plaine, Ranrupt, Saulxures si Saint-Blaise-la-Roche ale cantonului Saales, si coincide cu fruntariile vestice ale departementelor Rinului de josu si de susu până la cantonulu Belfort, aici lasa confinele meridionale nu departe de la Tours-Advenans, trece prin cantonulu Delle la confinele meridionale ale comunelor Bourogne si Froidefontaine, si atinge confinele elvetiane de-a-lungulu fruntariiloru ostice ale comunelor Jonchéry si Delle.

„Imperiulu germanu va possiede aceste teritorie per-

petuu in deplina suveranitate si proprietate. Una comisiune internatiunale, compusa d'in reprezentantii partiloru contractante in numeru egal de ambe părțile, se va insarcina, imediatu dupa schimbarea ratificatiuniloru tractatului presinte, de a executa si stabili in faci'a locului nouele confine, conformu stipulatiuniloru premerse.

„Acésta comisiune va conduce impartirea bunuriloru si a capitaleloru cari, până aci, au apartienutu districtelor in comunu seu comunelor separate prin nouele confine ; in casu de neintelegere a sup'ra demarcării confiniloru si a mesuriloru de executatu, membrii comisiunii voru referă la guvernile loru respective, cari au să decida.

„Confiniile, asié cum s'au descriu aici, se afla marcate cu colore verde pre doue esemplarie conforme d'in map'a, care s'a publicatu in Berolinu, in septemvre 1870, prin divisiunea geografica si statistica a statului generalu majoru ; la fia-care d'in ambele speditiuni ale tractatului presinte se va acclude câte unu esemplariu.

„Acésta linia confinariia a suferitu, cu consentimentulu ambeloru părți contractante, urmatoriele modificatiuni : Satele Marie-aux-Chênes, langa St. Privat-la-Montagne, si Vionville, spre vestu de la Rezonville, cari s'au tenuu de vechiulu departementu Mosell'a, sunt a se cedă Germaniei. D'in contr'a, cetatea Belfort d'impreuna cu fortificatiunile sale romanu la Franci'a cu unu tenuu, care se va determina mai tardiu.

„Art. 2. Franci'a va solvi Majest. Sale imperatului Germaniei sum'a de cinci miliarde franci. Solvirea unui miliardu celu pucinu va avé locu in cursulu anului 1871, celu-a-laltu restu alu detoriei se va solvi in unu restimpu de trei ani, incependu de la ratificarea tractatului presinte.

„Art. 3. Retragera trupelor germane de pre teritoriile franceze ocupate se va incepe dupa ratificarea tractatului presinte prin Adunarea natiunale d'in Bordeaux. Immediatu dupa acésta ratificare, trupele germane se voru retrage d'in intrulu Parisului, precum si d'in forturile de pre țiermurele stangu alu Seinei ; si in celu mai scurtu tempu, care se va fissa prin cointelegerea auctoritatiloru militare ale ambeloru țiere, ele se voru retrage de totu si d'in departementele Calvados, Orne, Sarthe, Eure-et-Loire, Loiret, Loire et Cher, Indre et Loire Jonne si cele-lalte departamente Seine-Infer., Eure, Seine et Oise, Seine et Marne, Aube, Cote-d'Or până la țiermurele stangu alu Seinei. Trupele franceze se voru retrage in acelu-a-si tempu preste Loir'a unde voru avé să remana până dupa subsemnarea tractatului de pace definitiva. Exceptiune de la aceste dispușțiuni face garnison'a d'in Parisu, a carei numeru nu pote trece preste 40,000 fetiori, precum si garnisonel neindispensabile pentru securitatea locuriloru fortificate.

Retragera trupelor germane d'in departementele situate intre țiermurele dreptu alu Seinei si intre confinele ostice va urmă pre rindu dupa ratificarea tractatului de pace definitiva si dupa solvirea primei diumetăti de miliardu d'in contributiunea stipulata in articolu 2. Retragera se va incepe in departementele, cari sunt mai aproape de Parisu si se va continua dupa proportiunea si mesur'a in care se va solvi contributiunea. Dupa solvirea primei diumetăti de miliardu, retragera va avé locu in departementele urmatorie : Somme, Oise si in acele părți ale departementelor Seine-Infer., Seine et Oise, Seine et Marne, cari jacu pre țiermurele dreptu alu Seinei, asemenea si partea departe-

mentului Sein'a si forturile situate pre țiermurele dreptu Seinei. Dupa solvirea a duce miliarde, ocupatiunea germana va cuprinde numai departementele : Marne, Ardennes, Hautes-Marne, Meuse, Voges, Meurthe, asemenea si fortare Belfort cu tenuulu seu, cari voru servi dreptu garanți pentru solvirea restuluiu de trei miliarde. Numerulu trupel germane in aceste departamente nu va trece preste 50,000 fetiorii. Se lasa inse in liber'a voia a Majest. Sale imperatului, ca garanti'a teritoriale, constatatoria d'in ocupatiuniloru partiale a teritoriului francesu, să o substituie prin una garanti'a financiaria, daca guvernulu francesu va offeri acéla garanti'a sub conditiuni suficiente pentru interesele Germaniei. Pentru cele trei miliarde, a caroru solvire s'a amantu, se voru solvi 5% interese, incependu de la ratificarea conventiunii presente.

„Art. 4. Trupele germane nu voru mai face requizițiuni, fia in bani, fia in naturalie. D'in contr'a, trupele germane, cari voru remané in Franci'a, se voru intretiené pe masesele guvernului francesu, si adeca, dupa mesurile ce voru luă in cointelegere cu intendanti'a militaria germana.

„Art. 5. Interesele locuitoriloru d'in teritoriile cedate d'in partea Franciei, se voru regulă, in totu ce privește comerciulu si dreptulu loru civilu, câtu se pote favorabilu dupa stabilirea conditiuniloru păcii definitive. Se va defige spre acestu scopu unu intervalu de tempu decursulu carni-a au ei să se bucure de usuratati particulare pentru circularea productelor loru comerciale. Guvernulu germanu n'va pune nici una pedeca emigratiunii libere a locuitoriloru d'in teritoriile cedate, si nici nu va potu luă contr'a loru vre-una mesura, carea va atinge personulu seu proprietatea loru.

„Art. 6. Prisonierii, cari nu s'au eliberatu inca pe calea schimbului, se voru redă imediatu dupa ratificarea preliminariloru de facia. Spre a accelera transportulu prisonieriloru francesi, guvernulu francesu va pune spre dispușțiunea auctoritatiloru germane, in intrulu teritoriului germanu, una parte d'in materialulu de caleoritu alu căliloru sale ferate, si adeca in mesur'a, ce se va determina prin una cointelegere speciale, si cu pretiulu, cu care guvernulu francesu solvesce in Franci'a transporturile militare.

„Art. 7. Inceperea negociatiuniloru pentru tractatul de pace definitiva, ce are a se incheia pre basea acestor preliminarie, va avé locu in Brussel'a, imediatu dupa ratificarea acestoru d'in urma prin adunarea natiunale si prin Majest. Sa imperatulu Germaniei.

„Art. 8. Dupa incheierea si ratificarea tractatului de pace definitiva, administratiunea departementelor, cari au ramas inca ocupate de trupele germane, se va redă auctoritatiloru francesu ; aceste d'in urma inse au de a se conformă dupa ordinele, pre cari comandantii trupelor germane voru află de trebuintia a le dá in interessulu securității, intretinerii si a distributiunii trupelor. Perceptiunea impostelor in departementele ocupate, dupa ratificarea tractatului presinte, se va esopera pentru contulu francez si prin mediu-locirea oficialiloru francesi.

„Art. 9. Preliminariile de facia nu potu dá auctoritatiloru militare germane neci unu feliu de dreptu a sup'ra a celoru părți de teritoriu, pre cari nu le occupa actualmente.

„Art. 10. Aceste preliminarie sunt a se subterne in

BOISIORIA

Scurta istoria a societatei iesuitiloru.

(Urmare.)

1. Doctii loru scriptori si professorii loru resturnasera tota moral'a evangheliei, era in loculu acelei-a substituirea unu feliu de prudentia omenesca, seu mai bine paganesca. In an. 1761, candu cu ocaziunea prea scandalosului processu numitu alu lui La Valatte, parlamentulu, adeca inalt'a curte judecatorésca d'in Parisu puse man'a cu mare greutate pre unu esemplariu tiparitu alu legiloru si statutelor iesuitice, era de aici si inca d'in alte câte-va impregiurări forte grave demandă a se face reviziune ex officio a toturoru cărtilor scolare, filosofice si mai alesu teologice, scrise si tiparite de scriptori iesuiti. Lumea immarmuri, candu vediu, că una parte mare d'in acelea cărți cuprinde doctrinele cele mai perverse si mai periculoase, caroru asemenea dora neci la pagani nu vei află. Asié totu d'in porunc'a parlamentului se adunara cărțile compuse de vre-o duoe-dieci si duoi iesuiti si se arsera prin man'a carneficelui in curte langa treptele palatului. Acei iesuiti, ale caroru cărți s'au arsu cu acea ocaziune, au fostu : Emanuel Sa, Martin Anton Delrio, Robert Person, S. Bridgavater, Robert Bellarmine, Ludovic Molina, Alphons Salmeron, Gregorius Valentia, Clarus Bonarscius, Joannes Azor, Jacobus Keller, Gabriel Vasquez, Joannes Lorin, Leonhardus Less, Franciscus Tolet, Adamus Tanner, Martinus Becan, Edmundus Piro, Antonius de Escobar,

Jacobus Tirin, Jacobus Gretser et Hermanus Busenbaum.*

Au mai fostu inse si alti mai multi, carii au scrisu si invetiatiu totu asemenea blastematie. Intra-ace'a, pentru ca lectorii nostri să se informeze mai de aproape despre felulu moralei propagate de iesuiti, lasamu să urmeze aici inca câte-va ecsemple.

Pater Franciscus Xaverius Fegeli in cartea sa scrisa despre functiunile confessorului (duhovnicului) tiparita la Augusta (Augsburg) in an. 1750 la pag. 234 dice : „Acelu-a carele seduce pe vre-una felitia tenera cu invoirea ei, nu comite neci-unu pecatu, pentru-că ea este dômnă preste persoana sa, si pote să-si întorca favorea sa către ori-cine i place dinsei.“ Intocma acésta doctrina infama si criminala o propagase mai înainte faimosulu iesuitu Pater Escobar in teologi'a sa morala, tiparita in folio la Lionu in an. 1655.

Totu asié invetiase si pater Moullet in compendiuulu seu despre morala, inse cu adausu dela sine, că acelu-a, care ar' fi ingrecatu pre una vergura cu ajutorulu fortiei, prin amerintiare seu insielatiune, fără a-i promite că o va luă de socia, este detoriu a despăgubi pre felitia si pe consangeni săi de tota pagub'a ce a purcesu d'in fapt'a lui, si a-i dá dote (zestre), pentru-ca să afle pre cine-va, care să o iă de socia, seu a se cunună elu însu-si cu dinsa.“ Acelu-a si pater Moullet dice mai departe, că daca ar' avé cine-va impreunare cu una femea maritata, nu pentru că este maritata, ci pentru-că e frumoasa, nu ar' comite adulteriu (preacurvia), ci numai fornicatiune !

Pater Stefanu Bauny in cartea sa titulata : De la Somme de Péchés, tip. in Parisu 1653, pag. 77, invetia

*) Precum se vede si d'in numele lor, acesti iesuiti, ca si tote celelalte cete ale lor, erau de diverse natiunitati, italieni, franci, spanioli, germani, olandi, etc.

limpede si lamuritu, că preotiloru li este ertatu a visită lupanariile (casele de curve), era daca mergundu acolo, cadu in curs'a femeelor publice, cu acésta comitu numai fornicatiune, si atât'a e totu.

(Apoi asié fresce, eră forte usioru a sustiené si laudă celibatul si a defaimă casatori'a. Căta perfidia si infamia !)

Pater Castro Paolo in cartea sa „De virtutibus et vitiis“ an. 1631 pag. 18. si pater Cornelius de la Pierre in Comentariulu seu la profetulu Daniilu (tip. Parisu 1622), apoi Jacques Tirin in cartea sa Comentarium ad Bibliam 1668 pag. 787 propaga totu acelea invetiature cu mai multe alte adause scarnave, pre care noi le trecemu cu vedere pentru-că ni este scărba, voimu să crutiămu si pre lectorii nostri.

Iesuitulu pater I. Gordon in teologi'a sa morala, tom. II, cartea V, apoi pater Tamburini in cartea numita „Confession aisé“ mergeau si mai departe, in câtu ajunsera ca ei, in calitate de professori ai moralei, să reguleze inca prețierurile ce aru fi a se dá femeelor prostituate, atâtu maritate, câtu si nemaritate.

Eca adeverat'a cauza, pentru care confessori iesuiti placeau atâtu de multu pre la casele si in familiile celor mari . . .

Se vedemu ce invetiău moralistii iesuiti si despre furtu. Ei invetiău asié, că ori-cine se afla in lipsa si seracu d'in ori-ce cauza care nu depende de la voint'a sa, precum ar' fi morbulu, lips'a de cascigu, famili'a numerosa s. a. s. a., pote să fure fără neci-unu pecatu, numai să nu fure d'intru una-data prea multu, si să fure de la bogati, carii au multu, era nu de la seraci. Intru asemenea unu sierbitoriu, carui-a domnu-său i-a trasu ce-va d'in simbria, pote să-si alega un'a d'in duoe, adeca seu să-lu traga in judecata, să-lu fure. — Vedi acésta doctrina miserabila la urmatori scriptori iesuiti : Pater Petrus Aragon in cartea Abrégé d

*) Vedi Nr. 19, 20, 21 si 22 si „Fed.“

mediu spre ratificare adunării naționale d'in Bordeaux si M. Sale imperatului Germaniei.

„Data in Versail'a, 26. faura 1871.

(Urmeza subscrierile.“)

Economicu

(Sistemele de agricultura la Romani.

(Urmare.) *

Urmeza să vorbim în scurtu și despre cultivarea viilor (viticultura); această ocupație economică este, fără îndoială, de cea mai mare importanță pentru regiunile memorate ale întregului teritoriu roman; veniturile ce viiele aru aduce economului în aceste regiuni potu să fie considerabili; dar' afara de această, delurile înfrumusețate cu plantații de vieți implu anim'a cu una desfatare nespusa; ochii nu se potu satură în destulu, privind asemene locuri prefacute, asié d'icund, în paradisu prin man'a neobosita a omului; productulu vitieloru suplinesce panea, stempera setea, aduce placere, repara sanetate, reintenerece anim'a, fortifica poterile scadinte ale corpului zdrobitu de fatigie d'iei, alina dorerile, dissolve grigile și cugetele negre cari de multe ori persecuta pre omu în această viață, oteliesce chiaru și poterile mintii, mangană și inveselesce pre celu cercatu de sorte, inspira curagiu și speranța chiaru și celui desperatu. Nu vomu dice mai multe; căci cine ore nu cunosce aceste calități ale vinului, întrebuintatu cu moderatiune? Agricultorulu romanu trebuie deci să fie ingritu în mai mare mesura decât până aci a-si imultit veniturile sale și prin cultivarea viilor și a pune mai multa diligență în acestu ramu alu activității economice.

Intr'adeveru, cu dorere trebuie să marturisim, economiculu romanu este încă foarte inapoi atât în cultura vitieloru cât și în facerea și manipulațiunea vinului; delurile nostre nu sunt preparate, frementate și lucrate, precum se recare această la una planta ca vitia, a carei a radecina se latesce și strabate în pamentu la una sfundime de 2—3 stangini, dacă pote; viiele nostre, prin urmare, nu au destula viață și nu ni dau venitul ce lu dorim și pre care de suguru, pre langa una cultura mai ratiunabile, l'amu poté avé; nu suntemu destulu de ingritori în alegerea sojurilor de viață; de-si viiele nostre numera multe specii de vitia, d'inte cari unele sunt escelente, ele sunt totuși unu conglomeratu care, chiaru și prin una diligență necurmata, nu ni pote dá unu productu pretiosu. Viierii romani, mai toti, au dat' a-si luă vitia de la buciuni cari au lemnu multu și frumosu — căci de aici se și potu luă mai multe — și de la vitie cari produc multu; experiența înse ne invetia, că toti acesti buciuni dau a-rare-ori s'eu nece-una-data unu vinu escelentu; ce e dreptu, se casciga d'in asemenea vitie multu vinu, inse i lipsesce florea (bouquet), arom'a, gustulu și unu ce, ah! acea calitate divina, carea electrisa totu corpulu omenescu. În timpurile trecute, candu comerțulu eră impilat, gustulu mai pucinu desvoltatu, vinulu, că articlu de comerțu, pucinu cautatu și reu remuneratu, această cultura a viilor potea să fie dora justificabile; dar' asta-di, tote aceste impregiurări s'au schim-

*) Vedeți Nr. 22 alu „Fed.“

batu, pretiulu vinului s'a radicațu, pot' a crescutu, și vinurile bune sunt cantate și platite cu pretiuri mari. Deci viierulu romanu să alega pucine specii de vitie, inse cele mai recunoscute de bune, cele mai nobili.

În plantațiile vitieloru, romanii pastreza încă și asta-di metodu de a avé vieți câtu mai impestriate, sub cuventu, că vinulu este cu atât mai bunu. Ce e dreptu, vinulu de mediu-locu casciga prin mestecarea sa cu alte specii mai bine, căci suculu unei specii mai slabe se îndulcesce prin celu alu speciiloru mai escelente; arom'a carea lipsesce vinului medieru se imultiesce prin mestecare, ba, în acestu modu, însuși vinulu d'in cestiune devine mai trainicu, și asié viierulu casciga fără îndoială. Inse calitatea adevărată a vinului bunu, carea se caută mai vertosu în comerțu, și carea precumpenesce indiciu calitatea, nu se pote casciga prin asemenea mestecări și compusetiuni. Apoi, calitatea adevărată este lucrulu principalu.

Prin urmare, e de mare importanță, că romanulu să planteze diferitele sale vitie separat, căci numai asié va poté dá fia-carei specii cultură cerută și ingrigirea debuțioasă. D'in contra, speciile mestecate, cele escelente cu cele slabe, cele timpurie cu cele tardie, nu potu fi manipulate după cerința și la tempu, și asié este imposibilu d'a casciga vre-una-data, prin asemenea metodu de viticultura, unu vinu de una calitate superioară; până candu speciile plantate separat potu fi cultivate cu cea mai bună și mai corespunzătoare grige, fructele potu fi alese cu înlesnire și la tempu, și asié produțiunea unu vinu escelentu este totu-de-un'a asigurată.

Cugetandu că produțiunea abundante depinde de la multimea buciuniloru, viierulu face plantațiile câtu mai dese; inse în această privință se înșela, căci buciuni pre desi nu se potu desvoltă d'ajunsu, radecinele lor se incurcă un'a intr'alt'a și, prin urmare, nepotendu casciga nutrementulu sufficientu, împilesce; loselile încarcate de frundie se umbrescu un'a pre alt'a, și chiaru pucini struguri ce au nu se potu desvoltă și coce; buciunulu se schimosesce și împilesce căci, lipsindu spațiulu, vitiele se tundu pre scurtu, nu se potu asedia precum se cade, vinu pre dese, și asié buciunulu face mai multu lemnu fără fructe. Deci, după părerea mea, departarea cea mai corespunzătoare ar' fi, la cultura pre butugu, de 3 urme, er' la cele-lalte metode de cultura de 3½—4½ urme și mai multu, căci numai asié buciunulu pote avé spațiulu de ajunsu pentru radecinele sale, pentru aeru, lumina și caldura, cari sunt necesare desvoltării loseloru și, mai alesu, a fructeloru.

La tunsu nu se ia în considerațiune natura speciiloru; deci în unele locuri se tunde pre scurtu, pre aiurea pre lungu. Asié, în Crisia n'a, Banatu și în unele țenuturi ale României libere, se tundu tote speciile, fara deosebire, pre butugu; până candu în Transilvania și în alte regiuni ale României libere se lasa la tote speciile losa lungă.

Experiența ne invetia că, în genere, tote speciile albe facu lemnu multu și frumosu, era speciile rosie facu lemnu mai pucinu și scurtu; că speciile rosie, tunse scurtu, produc struguri multi și de una calitate superioară; că speciile albe produc cei mai multi și mai buni struguri, dacă la buciunu se lasa vitia s'eu losa lungă, și, d'in contra, că multe specii albe, de exemplu: struguru de Persia, etc., etc., dacă se tundu scurtu, nu numai că, afara de singurul

lemnu, nu produc nimic'a, ci se întempla că, innabusite de suculu celu multu, se înneca și peru.

lemnu, nu produc nimic'a, ci se întempla că, innabusite de suculu celu multu, se înneca și peru.

Nu e mai pucinu adevărată, că viiele de deluri ceru alta manipulațiune ca cele de campie. Pamentulu câmpieloru și lunceloru este mai succulentu (zamosu), plouia și umediul' a nu se perdu aci asié lesne, prin urmare aci buciuni sunt multu mai desvoltate, mai tufosi, cu lose mari, grase și crengose; era buciunii de pre deluri, alu caroru a pamentu e mai bine de una diumetate de anu uscatu, sunt mai slabi, au lose mai subțiri, pucine și scurte, prin urmare, chiaru dacă amu voi, n'amu poté lasă aci lose lungi.

Viierulu romanu ratiunulu are să considere tote aceste impregiurări, căci este constatatu, că: una tunderă corespunzătoare este decisivă pentru una produțiune abundante și fericită, era perderea recoltei și slăbirea buciunulu sunt rezultatulu unei tunderi rele.

Nu se face destula economie în folosirea pariloru, căci nu se scutescu de influințele tempului cu materie neputreditorie, cari pentru noi ar' fi cele mai eficiente pacur'a s'eu dohotulu, ci și altu-cum se negrigescu, lasandu-se și preste iarna în pamentu unde, prin umediul, se moia, prin frigu se desbina, și asié partea d'in faci'a pamentului putrediesce forte lesne; până candu spesele ce s'aru face prin scoterea și asediarea lor la adăpostu, în siopru, siura s'eu cas'a de culcatu, s'aru rebonifică prin trainici'a lor. Ba, celu pucinu, una simplă scotere și asediare în via, în glugi s'eu pre lemne, pre capetaie, este recomandabilă, și ajuta multu conservare lor.

(Va urmă.)

Instrucțiune

pentru inspectiunea și visitațiunea scoleloru populare romane confesiunale gr. orientale d'in districtulu consistoriului aradanu.

§. 1. Ca scolele populare să se pota cu succesu inspectiună și conduce, se împartiescu tote comunele în cercuri școlastice.

§. 2. În eparchia Aradului se înființea XXXII. de cercuri școlastice.

§. 3. Pentru fia-care cercu școlasticu se denumesce de către Senatul școlasticu câte unu Inspectoru de scole cercuale, și spre acestu scopu se prevede cu necesariulu decretu.

§. 4. Tote scolele romanesci populare confesiunale gr. orientale d'in unu cercu de scole, sunt supuse inspectorului de scole cercualu.

Tote despușetiunile și ordinațiunile mai înalte atinșgatorie de trebuintele școlastice au a se îndreptă către d'insulu.

§. 5. Inspectorulu de scole cercualu are să facă o exactă consemnațiune, despre tote scolele populare confesiunale a le cerculu s'eu, după formulariele conspecteloru ce i se voru tramite d'in partea senatului școlariu.

§. 6. Inspectorulu de scole cercualu are de a curantă prin respectivulu s'eu cercu tote normalele și ordinațiunile mai înalte, și a vigila că să se efeptuesca cu tota exactitate. Despre tote afacerile școlastice, ce cadu în sfer'a activității sale, va portă unu protocolu de gestiune cu numerii

la somme theologique de Saint Thomas d'Aquin pag. 365. — Benedict Stattler, allgemeine catholisch-christliche Sittenlehre, oder wahre Glückseligkeitslehre etc. München 1790. tom. I. pag. 427. — Antonius de Escobar citatu mai susu, in Theologia morali tractatu V. Exempl. V. Nr. 120. — Antonius Paulus Gabriel in Theologie morale universelle pag. 226. — I. de Cardenas „Crisis theologica“ pag. 214. — Xaverius Fégéli „De Confessore“ pag. 137. — Joannes de Lugo „De Incarnatione“ pag. 408 etc. etc.

Despre mintiuna, perfidia, perjurii și juramentu strimbu și juramente cu cugetu rezervatu, cei mai renumiti teologi iesuiti au scrisu și invetiati în scolele lor, că în mai multe impregiurări ale vieții aceste peccate și crime nu sunt peccate și nu sunt crime. Pater Castropalos, în tom. III. tract. 14, apera mai cu de-a-dreptulu această doctrina afurisită și blastemata, se provoca inse la mari auctorități iesuitice mai de înainte, cari au invetiati totu asemenea, adeca la scriptele parentiloru iesuiti Navarra, Tolet, Suarez, Valentia et Lessius. — Renumitul pater Filiutius in teologia sa, tom. X. tract. 25, cap. 12, propaga întocma aceeași invetiatura, adeca cu totulu antievangelica, antichristiana și anticatolica.

Despre înșelatiune la mesura și despre mituirea s'eu coruperea judecătoriloru cu bani și ori cu ce, invetia pater Tollet în cartea sa „Despre cele șapte peccate“ pag. 1027 și pater Taberna în „Teologia sa practica (an. 1736), cum și susu citatulu Stattler invetia curatu, că în mai multe impregiurări aceste fapte sunt cu totulu ertate, de ecs. a mestecă apa în vinu, a țiené mesura mai mica decâtu cea legiuită, a casciga pre judecătoriu în favoarea ta, s'eu în a altui-a.

D'in tote inse, cea mai spurcătă doctrina în moral'a iesutiloru a fostu despre dreptulu aperierei proprie (moderamen inculpatae tutelae, Selbstvertheidigungsrecht), despre omoru de omu pre faciă și despre sicariatu s'eu asié numi-

lemnu, nu produc nimic'a, ci se întempla că, innabusite de suculu celu multu, se înneca și peru.

tulu assassinatu, adeca omoru pre sub ascunsu, pre d'in do-su, pre furisiu. După iesuiti, omorulu și assassinatulu sunt ertate nu numai în casulu, candu ai fi adusu în fatal'a pozițiune de a-ti aperi tu însuși viața proprie în contra ucigasiului banditu, assassiu, nebunu, bétu, resbunatoriu, ci și în alte casuri mai multe.

Pater Tamburin în cartea sa „Decalogus“ Lib. IX. cap. II. §. 2, Leonhardus Lessius Lib. II. cap. 2, Benedictus Stattler sustienu și invetia, că de reulu ce-ti face cineva prin calumnia, prin innegrirea numelui bunu, ti poti resbună fără neci-unu peccatu era-si cu calumnia și cu mintiuna analogă, cu care să-i faci stricatiune totu asié de mare, pre căta ti facuse, s'eu voise a-ti face elu tie. Intr'aceea pater Airaut merge multu mai departe în criminal'a sa nerușinare, pentru-că elu scrie curatu asié: „Pentru ca să precurm calumniile mai iute, poti să omori pre calumniatoriu, inse dacă se pote, pre ascunsu, pentru ca să nu se faca șgomotu.“

Însutiulu Herreau ca professoriu dictase școlariiloru s'eu d'in collegiulu de la Parisu în an. 1641. acestea cuvinte:

„Dacă cineva me calumnieza pre mine la unu domnitoriu, s'eu la vre-unu omu de onore cu vorbe mintiunose, și dacă nu-mi potu aperi numele bunu în neci-unu altu modu, decâtu numai omorindu-lu intr'ascunsu (assasinandu-lu); atunci eu am dreptu să facu această. Acestu dreptu lu am eu încă și atunci, candu crim'a de care sum inculpatu, o am comis în adeveru, ea inse este înveluită atât de bine în secretu, în cătu aceea numai cu anevioia pote es' la lumina prin cercetări judecătorești.“

Pater Escobar invetia în teologia sa morală d'in an. 1655, că „este ertatu în modu absolutu a omori pre unu omu, îndafa ce ar' cere prosperitatea publică, s'eu securitatea proprie.“ Era pater Herrmann Busenmann comentéza această doctrina asié că, „pentru-ca să-si aperi cineva viața proprie, s'eu ca să-si pastreze corpulu întregu, însuși fiulu

pote omori pre tata, calugarulu pre egumenu și supusul pre domitoriu (der Unserthan den Fürsten).“

Pater Franciscus Lamy în tom. V. Disp. 36 Nr. 148 alu opului s'eu dice curatu și pre largu, că onorea popiloru este mai scumpa decâtu viața ori caroru ómeni, apoi închiaia, „că dora popii nu numai au dreptulu, dora sunt chiaru obligati a omori pre ómenii cari i-calumnieza pre ei, în casu candu aceea calumnia ar' desonoră pre tota clasea lor.“ Tocmă asié invetia despre omoru și iesutululu pater Henriquez în „Summa theologiae moralis“, estia la Venetia în a. 1600, numai câtu mai adauge d'icund, că dacă unu barbatu ar' prinde pre nevêsta-sa în fapt'a preacurviei cu unu popa, acelu popa voindu a-si scapă onorea și viața, are totu dreptulu a omori pre barbatulu femeii adultere, fără ca să se facă neaptu de a-si implini oficiulu de preotu.

Famosulu pater Sanchez mai adauge, că dacă cineva depune în contra noastră juramentu mintiunosu la tribunalu, noi avemu dreptulu să-lu omorim. Susu citatulu Benedictu Stattler în tom. I. pag. 337 alu teologiei, puse capacu la tôte, candu sustien că ori-cine este în dreptu a omori pre altu omu, dacă e convinsu că acestu-a eră determinatu a-lu bate cu vre-unu bătui, s'eu a-i trage vre-una palma, s'eu a-lu insultă în altu modu rusinatoriu.

Candü parochulu Riembauer omori cu sange rece pre An'a Eichstädter, numai pentru-că acest'a-i amerintiase că va revală nesce secrete, atunci ucigasiulu se provocă la doctrina iesutilui nemtiescu Benedictu Stattler.

Până aici cunoscuramu moral'a iesutiloru în teoria, în cele care urmêza o vomu cunoșce în practe.

(Va urmă.)

curenti, actele scolastice le va asedia în ordine buna si le va peștră în archivulu sêu.

§. 7. Inspectorulu de scole cercualu are sigilulu sêu propriu cu inscripțiunea urmatoria : „Inspectoratul de scole cercualu confesiunala greco-orientala N. N.“

§. 8. Inspectorulu de scole cercualu iê influenția la radicarea noua, ori largirea, ori regularea scoleloru degiã esistente, în contielegere cu comitetulu parochialu ori protopresviteralu concerninte. Elu va avê a ingriși si pentru fipsarea ferielorulu dupa impregiurările locali.

§. 9. Inspectorulu de scole cercualu trebuie sê aiba esacta cunoscinția despre tote, ce s'ar' întemplă în cerculu de scola alu sêu. Dreptu aceea elu are a visită si a examina în fia-care comuna besericesca starea scolei esterna si interna baremu de doue ori într'unu anu. Observandu ori aretandu-i-se vre-o scadere, se va consultă cu comitetulu concerninte, si va caută a o delatură în câtu cade acêst'a în sfer'a activității sale; êr' unde acêst'a nu ar' fi cu potinț'a, acolo va face despre tote aretare senatului scolasticu. — Cu de-osebire Inspectorulu de scole cercualu, la visitarea scoleloru cercului sêu, are de a îndreptă atențiunea sa la urmatoriile puncte.

a) cercetăza-se scol'a regulatu ;
b) tienu invetiatorii regulatu orele prescise ;
c) impartesiesce-se instrucțiunea d'in tote obiectele de invetiamentu prescisu ;

d) pasiescu ei la fia-care obiectu de invetiamentu corespundietoriu scopului, si cu privire la cerințele practice, si nu cum-va estindu unu obiectu prè tare cu detrimentulu altui obiectu de invetiamentu ;

e) manueza-se cuvintiosu disciplin'a scolastica, cum se întrebuintieza premiele, si cum se aplica pedepsele, conducându-se elevii spre o portare religiosu morala ;

f) sunt catalogele de diliginția si cercetarea scolei în ordine buna, si pazescu-se prescisele normali pentru cercetarea scolei cu tota esactitate.

g) tiene parochulu cu elevii prescisa catechisatiune în orele ordinate pentru obiectele de invetiamentu religiose, si metod'a cuvintiosa ; cerceteza elu scol'a si afara de catechisatiune si lucra cu efectu asup'r'a parinților, ca ei sê promoveze treb'a scolaria, si se întimpine prè invetiatoriu cu buna-voinția si însuffitire ;

i) intereseza-se comitetulu parochialu si Directorulu localu de scola, si în ce modu promoveza ei treb'a scolaria, mai alesu cercetarea scolei, si apera ei prè invetiatoriu în dreptulu si competiți'a sa înaintea comunei besericesci ;

k) ce defectu s'a observatu la edificiulu scolasticu si la aparatele lui ;

l) are scol'a midilocale de invetiamentu prescise, în ce stare sunt, începutu-s'a înființarea bibliotecii ;

m) are scol'a gradina de pomeritu si de legume, si în câtu prospereza acêst'a ;

n) cum propasiescu elevii în art'a gimnastica ;
o) începutu au comunele besericesci a înființă fondu scolasticu, unde si în ce modu ;

p) primescu invetiatorii lefele si alte competiție ale lorulu la timpu cuvintiosu si deplinu ;

q) corespundu invetiatorii chiamării lorulu, ce defectu s'a observatu în tractarea obiectelor de invetiamentu si ce s'a facutu spre delaturarea lorulu ;

r) intereseza-se parinții de scola, cum conlucra ei spre educarea prunciloru preste totu, si cu deosebire îndemnându-i sê merge la scola. Ce impedimente opresce prè prunci dela cercetarea scolei, cum s'ar' potê delatură aceste sêu baremu micșioră, cum se porta ei câtra invetiatorii ; si în fine,

s) este scol'a situata prè locu sanetosu, bine edificatu, uscatu, curata, aerita, luminosa si are materialu de încaldit.

§. 10. Visitatiunea scolei se face de regula cu țienerea esamelorulu. Ar' fi inse de doritu, ca acolo unde sunt midilocalo si modru sê se visiteze si prè nesciute, câ-ci numai atunci se pote vedê starea scolei în tote direcțiunile.

§. 11. Despre visitatiunea regulara se iê protocolu, în care sê se adnoteze toti cei de facia, cari au influenția a sup'r'a scolei. Apoi consemnatiunea copiiloru buni de scola, catalogele de diliginția si de cercetarea scolei, examinarea obiectelor scripturistice si de lucrulu cu man'a, consemnatiunea obiectelor de invetiamentu si pâna unde s'a propasitu în ele, consemnatiunea copiiloru seraci si a cârtilorulu, ce li s'aru fi datu. Protocolulu de gestiune si de ordinațiunile mai înalte.

§. 12. Inspectorulu de scole tiene esamenulu cu ore-si care festivitate, pune însu-si întrebări elevilorulu, ca sê se convinga de sunt inițiatu în tote obiectele de invetiamentu, inse astu-feliu, ca elu sê nu treca preste capacitatea elevilorulu. În tempulu esaminării îndrepta atențiunea sa asup'r'a catechetului, invetiatorului si elevilorulu, ca sê se convinga despre dusteritate si metod'a acelor'a, si despre portarea si atențiunea acestor'a. Elu observa daca s'a estinsu invetiamentulu asup'r'a tuturor elevilorulu, si pâna la ce dusteritate au devenitu ei în fia-care obiectu de invetiamentu, si în câtu elevii prin portarea si atențiunea lorulu sunt dedatî la cuvintia, moralitate si primirea bunelor sentiminte.

§. 13. Dupa finirea esamenului, inspectorulu de scole cercualu spune rezultatulu acelu-a, bunu, sêu reu ; areta defectele si ordineză delaturarea lorulu. Lauda, unde se pote premieza prè elevii, cari au escelatu în responsuri si frecuentarea scolei, precum si în bun'a portare, si prè parinții cari s'au ingrișitu de sporiulu lorulu, si admonieza prè cei lenesi si neascultatori, apoi facundu sê iese elevii si invetiatorulu, întreba reprezentanții comunei besericesci : are ce-va de observatu a sup'r'a invetiatorului, dupa aceea chiama înainte prè invetiatorulu, si i spune cele ce s'au observatu în contr'a lui, asculta responsulu lui, lu iê în aperedere, unde are dreptu, si lu admonieza, unde nu are dreptu. — Cercetăza cuitantiile despre impartirea cârtilorulu la scolarii seraci, în câtu aceste corespundu cu numerulu cârtilorulu primite, si dupa ce s'au îndepartatu toti ospetii, tiene o vorbire cu invetiatorulu si catachetulu, luadandu-i unde merita, si espunendu-li smintele, apoi informandu-i cum au sê se porte în viitoriu.

§. 14. Problem'a Inspectorului de scole la visitatiunea scolei este, a recomandă si îmbarbată treb'a scolastica. Elu dara în afacerea acêst'a oficiosa a sa va observă întieptinune, modestia, stima si amicitate câtra toti cei ce contribuiescu la sustienerea si sustarea scolei, si mai bine va încercă tote cu blandetie, de câtu va precipită tota treb'a prîu unu zelu nematuru, neprecautu. Elu va ingriși ca prè câtu se pote sê nu cada nimeru spre greutate ori sê se deoblige cui-va.

§. 15. Dupa visitatiunea scoleloru va compune Inspectorulu de scole d'in protocoale de visitatiune si d'in relațiunile, ce au sê-i tramita invetiatorii cu finea anului scolasticu, tabelele de condițiunea scoleloru si a le subterne senatului scolasticu cu o relațiune pâna la finea lui Augustu. Relațiunea are d'in parte se chiarifice, êr' d'in alt'a sê îndeplinesca cele ce se conțieniu în tabele de condițiune ale scoleloru adeca : statulu personalulu invetiatorescu, numerulu scoleloru si alu scolariilor, starea invetiamentului si causele propasirii ori repasirii lui, acțiunile meritatorie (deosebitii promotori ai trebei scolarie) cârtile, ce le-a edatu vre-unu invetiatoriu, premiele impartite, ori admonitiunile mai înalte si totu ce aru mai fi de facutu, ca invetiamentulu sê devina mai universalu si mai folositoriu si adeca unde aru mai trebui radicate scoli noue ori largite cele degiã esistente, unde aru trebui postati invetiatorii noui, cum s'aru potê înființă scoli popularie mai înalte, baremu un'a în fia-care cercu scolasticu, ce pedece se afla în contr'a înaintării trebei scolarie în cercu, cum sunt aceste de a se delatură, si ce midilocalo aru fi de a se aplică spre promoverea invetiamentului si disciplinei scolarie prosperitorie. În fine a însemnă prè acei invetiatorii, cari au ținutu ore de repetitiuni cu elevii trecuti de 12 ani, precum si cu adultii, adeca cu cei ce trecundu vêrst'a scolei nu mai potu fi obligati neci la frecuentarea scolei de tote dilașe, neci la cea de repetitiune, cari s'aru distinsu în pomeritu, gradinaritu, stuparitu ; apoi bibliotece'a si fondulu scolei, cu privire la fundatiuni si fundatori.

§. 16. În casuri speciale, a caroru decidere cade afara de sfer'a activității Inspectoriloru de scole cercuale, si cari nu se potu amênă, face aretare la senatulu scolasticu, si cere învatiune ; asemenea are sê urmeze si în casuri însemnate, candu dupa instrucțiunea ori ordinațiunea, ce i-a venit, nu ar' potê decide vre-o cauza cu certitudine.

§. 17. Inspectorulu de scole are sê assiste la conferințele invetiatoresci si sê se ingrișesca ca comun'a besericesca, în care se tiene conferinț'a, sê staruiesca pentru tote cele de lipsa ale adunării invetiatoresci. Elu va ingriși cu deosebire si pentru țienerea scoleloru de repetitiune în tote comunele.

§. 18. Tote aceste funcțiuni ale Inspectorului de scole cercualu sunt deocamdata onorifice. La celu mai de aproape sinodu eparchialu inse se va face propunere pentru rebonificarea viaticului si a diurnelor sale, co-i compete pentru visitarea si inspectiunea scoleloru d'in cerculu sêu precum si pentru veri-cari alte esmiteri oficiose.

D'in siedinț'a senatului scolariu, ținuta în 28. ianuaru 1871.

VARIETATI.

* (Oferte patriotice.) Esemplulu ce l'a datu Crémieux, prin donarea unei sume de 100 de mii franci în favorulu contribuției de desdaunare, a aflatu degiã imitatori. D'in părțile sudice ale Franciei au mai încursu înca aproape patru milioane franci totu spre acestu scopu. — Guvernulu francesu a promis locuitoriloru d'in Alsaci'a, cari voru emigră în Algeri'a, câ li va dá acolo pamenturi.

** (Diuarulu ung. „Hon“) publica în numerulu sêu de la 8. martiu unu articlu de fondu, esitu d'in pên'a cunoscutulu publicistu magiaru Mauritiu Jókai, în care între altele autorulu numitul articlu se esprime în modulu urmatoriu ; „Eu de altminteza forte stimezu prè romani ; numai în un'a nu me unescu cu ei, câ adeca si ei voiescu totu ace'a ce voimu si noi. Si noi voimu Transilvani'a — dar' si ei. Nu de multu am patit'o cu acêsta opiniune a mea. Unu francesu de frunte veni la mine spre a

multumf oficialminte în diuarulu meu pentru simpatel ungariloru manifestate facia cu natiunea francesca. Ni-amu facutu complimente unulu altui-a. În fine mi-am luat libertatea a-mi esprime dorinț'a câtra dlu X, câ acum'a si francesii sê faca atât'a bine cu noi magiarii, sê nu agiteza prè Brateanisti spre imbucatașirea Ungariei, câ-ci apoi în acêsta privinț'a nu ne pricepemu la gluma. Cu acêst'a francesulu meu s'a îndepartatu, si mergundu la conducatori romani li spuse câtu de neliberalo si câtu de inimica o opusetiunea magiara celoru-a-lalte natiunalități ; acești-a, firesce, mi-au facutu imputări pentru acêst'a, si acum privescu tota opusetiunea magiara de inimiculu lorulu.“

* († Necrologu.) Ioanu Papu, fostu capitanu supremu mai bine de doue diecenie la municipalitatea cetății Aradu, dupa unu morbu îndelungatu, a repausatu vineri în 4 martiu, în etate de 49 ani. Repausatulu a fostu în tota viet'a sa unu romanu adeveratu, plinu de zelu, amore si credinț'a câtra natiunea sa. Ceremoniele funebrale, cari s'au fostu prè facutu în una ovatiune funebrale imposanta, au avutu locu domineca, în 6. martiu. Fia-i țierin'a usiora!

Sciri electrice.

Viena, 5 martiu. Hohenwart conferă ieri mai lungu tempu cu Rieger. — Una parte a prisionieriloru francesi se va reintorce în patri'a lorulu preste Austri'a.

Parisu, 7. martiu. „Temps“ combate proiectulu relativu la emigratiunea Alsacianiloru si a Lotaringianiloru în Franci'a, de ora-ce este chiaru în interessulu Franciei, ca elementulu francesu sê remana acolo.

Berolinu, 7. martiu. Prè căile nostre ferate domnesce una mișcare de totu viua. — Una mulțime de prisionieri francesi facu degiã întrebuintiare de concessiunea acordata d'a se reintorce în patri'a lorulu.

Saarbrücken, 7. martiu. Dupa retragerea trupelorulu de prè țiermurulu stangu alu fluviulu Sein'a, cortelulu generalu alu imperatului se va transpune de o-cam-data la Compiègne, era alu principelui de corona la Ferrières.

Parisu 7. martiu. Ieri se întemplara turburări seriose. Trei batalione de garda natiunale cu 8 tunuri si 4 mitraileuse trebuira imprasciate cu bajonet'a. S'au întemplat esplosiuni de nitroglicerinu. Se dîce câ s'a descoperitu una conjurațiune a rosiloru.

Parisu, 7. martiu. Asta-di se reintorsera primii prisionieri francesi.

Brussele, 7. martiu. Indata dupa închiatarea definitivă a păcii se va restituși si reprezentanții diplomatice între Germani'a si Franci'a. — Armin e desemnatu de consulu nemțiescu în Parisu.

Bordeaux, 7. martiu. Una coalitiune a deputatiloru republicani si legitimisti are de scopu dissolverea adunării natiunale pentru a se face alegeri noue.

Londonu, 8. martiu. Dupa una depesia a diuarului „Daily News“ ocupatiunea cetății Versaili'a prin nemți s'a prolongitu prin una convențiune speciale pâna în 9. martiu.

Bordeaux, 8. martiu. Favre si Simon si-audatu demisiunea Thiers i-a rogatu sê remana în posturile lorulu pâna dupa terminarea crizei. În una secțiune a adunării natiunale s'a decisu a nu se alege Parisulu de resiedinț'a pentru guvernulu natiunale.

Berolinu, 8. martiu. Bismarck se reintorce preste Metz si Strassburg. Negociatiunile de pace d'in Brussell'a le va conduce numai Balan. Garnison'a Lotaringiei va consiste d'in 30.000 fectiori, între acești-a una brigada badensa si un'a bavaresa, unu regimentu württembergianu, unulu sassonu, unulu badensu si doue prusesci, cari în venitoriu voru formă corpulu alu trei-spre-diecelea de armata.

Berolinu, 8. martiu. De-si faimele despre nouele stipulațiuni prussiane-russesci sunt numai scorniture, totu-si în cercurile diplomatice nu se pote ascunde, câ stipulațiunile de la Ems se îndeplinescu pâna acum numai d'in partea Rusiei. Este deci probabilu, câ se va întorce foi'a si Rusi'a va cere de la Prusi'a implinirea reciproca a stipulațiuniloru de la Ems.

Bernu, 8. mart. Asta-di s'a începutu transportulu francesiloru interaati.

Cassel, 8. mart. Generalulu Boyen si principele Lynar au sositu aici spre a însoci prè Napoleonu pâna la confinie.

Versaili'a, 8. martiu. Trupele germane se voru retrage asta-di d'in tote forturile.

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.